

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostor, 2657 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek 10. marca (March 10), 1925 Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 58.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

REPUBLIKAN- SKA STRANKA POCEPLJENA

NI EDINA GLEDE VPOR- NIKOV.

Borah je svaril staro gardo.

Washington, D. C. — Stara garda si je domisljala, da je kaznovanje La Folletta in drugih vpornikov, ker so ji zmešali strene pri zadnjih volitvah, igrača. Ko je prišlo do tesnega vprašanja, se je pokazalo, da stvar ni tako lahka, kot se je zdelala najbolj reakcionarnim torijem med toriji.

Senator Borah, predsednik senatskega odseka za zunanje zadeve, je protestiral proti vsaki akciji napram naprednemu elementu v republikanski stranki. Povedal je stari gardi, da bo izvršila veliko napako, ako nastopi proti vpornikom, ki ne soglašajo s politiko stare garde. Ta akcija se bo maščevala pri kongresnih volitvah leta 1926.

Senator Norris je vložil ugovor proti takojšnjemu pripoznanju predlaganih odsekov.

Stara garda se je hotela maščevati nad La Follettom in štirimi senatorji, ki so ga podpirali v volilni kampanji, da jim vzame starostne pravice v odsekih. Ostali bi bili lahko v odsekih, toda prišli bi na najnižja mesta v predsednikov, bi jih izgubili.

Stara garda si je mislila na ta način zasigurati pozicijo, da bi lahko porinila skozi senat vsako predlogo, ako je tudi ljudstvu škodljiva.

Senator Borah se je takoj oglasil za besedo, ko je senator Watson predložil resolucijo za imenovanje senatorjev v obseke, ki so po volji stari gardi.

Senator Borah je rekel, da je po njegovih mislih veliko bolje za deželo in še veliko bolje za stranko in veliko bolje za senat, da se ti moške smatrajo za republikance, ki se žele smatrati za kaj takega. Svoje pozicije naj zavzamejo kot republikanci. Naglašal je, da to ni le krivica za prizadete senatorje, ampak tudi za volilce, ki so jih izvolili. Dodal je, da ti senatorji zastopajo republikanske države in republikanske volilce.

Menil je, da postoje v mnenju in prepričanju republikanskih senatorjev velike razlike in če so republikanski senatorji pametni, bodo priznali te razlike.

Senator Watson je seveda zelo slabo zagovarjal akcijo komiteja. Menil je, da se v volilni borbi napravi obljuba, da se izvrše principi stranke in da je njemu znano, da so prizadeti posamezniki v letu 1924 zapustili stranko.

Pri teh besedah je pa senator Brookhart segel senatorju Watsonu v besedo in dejal, da je boljši republikanec kot žentleman iz Indiane, ker on stoji na principih Lincolna in Rooseveltov. Sledil je zopet odgovor od strani Watsona, nakar je senator Norris vložil svoj vgovor.

Na kratko povedano: Stara garda želi, da se napredni republikanski senatorji degradirajo, pomaknejo nazaj v senatnih odsekih, ker so preveč glasno nastopali za ljudske pravice.

Rumunski kmetje so se uprli vladi.

Bukarešta, 9. marca. — Rumunski kmetje nočejo prodajati pšenice po ceni, katero je določila vlada. Vlada je dekretirala, da se mora kruh peči iz mešane pšenice, ržene in koruzne moke.

Sovjeti kupili vilo v Italiji za Trockija.

Pariz, 9. marca. — Tu poročajo, da je agent sovjetskega poslanstva kupil vilo Devachan v San Remu blizu italijansko-francoske meje za 2,600,000 lir. Vila je bila kupljena z namenom, da sovjetska vlada pošlje tja Trockija na "počitnice". Sovjetski poslanik Krasin pravi, da je vest izmišljena.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.

Republikanska stranka se je začela cepiti.

Velike oklopne ladje in trdnjave so za nič, izjavljajo zvedenci.

Unija za civilne svobodščine zahteva popolno svobodo za Karolija.

Kam gre denar delavske gospodinjne.

Po svetu.

Ženevski mirovni pakt pokopan.

Stavke železničarjev v Nemčiji in Grčiji.

Sovjetska vlada znižala davke kmetom.

Republikanska koalicija razbita v Nemčiji.

Poljski špijoni sežgali katoliškega duhovna v Ukrajini.

KAROLYI NA SHO- DU V NEW YORKU

On ni dosti govoril, toliko več pa so drugi.

New York, N. Y. — Grof Michael Karolyi, prvi predsednik ogrske republike in neke vrste socialist, je v soboto zvečer govoril na protestnem sestanku, katerega je aranžirala Unija za ameriške civilne svobodščine v New Yorku. Sestanek se je vršil v hotelu Astor.

Karolyi ni dosti govoril. Zahvalil se je liberalnim ameriškim elementom, ki se zanimajo za njegov slučaj, toda o politiki ni črnil besedice, niti ni razpravljalo o nagobčniku, katerega mu je nataknil državni departament v Washingtonu.

Toliko več pa so govorili drugi. Govornik za govornikom je žigosal Hughesa in njegovog nabobčnika za Karolija. Voditelj Unije za ameriške civilne svobodščine so predložili resolucijo, ki je bila sprejeta soglasno. Resolucija je naslovljena na novega državnega tajnika Kellogga s prošnjo, naj vzame Karolijevo zadevo iznova v pretres in podeli ogrskemu demokratičnemu gostu popolno svobodo govora. Navzoči so bili tudi reprezentanti madžarske republikanske stranke.

Poljski sežgali lasnega duhovna

Polili so "izdajalskega" duhovnika s petrolejem in ga barbarsko usmrtili v Ukrajini.

Kijev, Ukrajina, 9. marca. — Andrej Fevdokovič, poljski katoliški duhoven, je bil na živem sežgan v Žitomiru, nedaleč od tukaj. Sovjetske oblasti javljajo, da so agentje tajne poljske policije duhovnovi morilci. Duhoven je bil ujet in odpeljan na samoto, kjer so mu polili obleko s petrolejem in jo zažgali. Duhoven je umrl za strašnimi opeklinami.

Andrej Fevdokovič je pred kratkim razširil odprto pismo na papeža, v katerem je pobijal protisovjetsko kampanjo poljske duhovščine. Njegovi prijatelji izjavljajo, da so se Poljski maščevali nad njim, ker je izdal so vjetom tajno delovanje poljskih špijонов v Ukrajini.

Protikomunistični zakon na Ja- ponskem.

Tokijo, 9. marca. — Japonska zbornica je sprejela zakon "za ohrano miru", ki je naperjen proti vsakemu komunističnemu gibanju in določa zaporno kazen od pet do deset let za vsako malenkost. Delavski zastopniki so ljuto protestirali proti tej predlogi, a bilo je zaman. Ko je bila predloga na glasovanju, je močan kordon žandarjev obkolil zbornico.

Češka vlada pošlje tja Trockija na "počitnice".

Chicago in okolica: V sredo nestalno. Sonce izide ob 6:10, zaide ob 5:50.

OKLOPNJAČE IN TRDNJAVE SO ZA NIČ

IZROČENE SO NA MILOST IN NEMILOST LETALCEM.

To so pokazale skrbno pripravljane vaje.

Fortress Monroe, Va. — General Mitchell in vsi, ki trdijo, da trdnjave in težke oklopnjače na morju spadajo med staro in pozabljeno šaro, so govorili resnico. Skrbno pripravljene vaje so to dokazale jasno kot beli dan.

Trdnjava Monroe je bila pri vajah določena, da brani sebe in markirano oklopnjačo s svojimi baterijami na kopnem. Obramba se je slabo obnesla. Zasukalo se je v zraku, pridrveli so evroplani, ki so pogrnili nazaj obrambna letala, uničila težko bojno ladjo, utihnila baterije na kopnem in uničila trdnjavo.

Vajam so prisostvovali strokovnjaki in sicer štirje generali, med njimi znani Mitchell, dva admirala, štirje člani kongresa in veliko številu civilistov. Oficirji, ki so zapovedovali topništvu, ki je imelo nalogo pobrati doli letala, so odprto priznali, da bi se boj vršil v resnici, da bi bili poraženi.

Obrambna sila je popolnoma dobro vedela, kdaj se izvrši napad. Pripravljena je bila, da sprejme sovražnika s takim ognjem, da kmalu odneha od napada. Bila je noč, električni žarkometi so iskali sovražnika v zraku, pa zastoj. Brzovozni evroplani so se že zjutraj in popoldne pripravili pot, da lahko ponoči napadejo velika letala Martinovega sistema. Iskali so z žarkometi ta težka letala, pa zastoj. Niti enega zračnega brodivja niso odkrili, dokler niso pričele padati razsvetlovalne bombe, kot znamenje, da letala bombardirajo. V kratkem času so letalci zmetali devet ton razsvetlovalnih bomb, vsaka je zadela. Ako bi bil boj resničen, bi ne ostal kamen na kamnu. Bila je jasna noč in luna je svetila. Boj ponoči je le potrdil, kar se je zgodilo že podnevu.

Pri jasnem dnevu so napadla brzoplovna letala. Veliko letalo Martinovega sistema je napravilo umeten oblak. Brzoplovni letalci so pa metali na tarčo lahko bombe in streljali nanjo z brzostrelnimi topovi, ki je predstavljala obrambne baterije proti letalom. Težka letala so pa metala plin in dim povzročajoče bombe.

Na ta način je bila napravljena pot za napad na težko bojno ladjo, ki je bila samo markirana. Pričrčala so težka letala in na markirano ladjo je padlo pet ton razstreliva. Ako bi bilo v vojni, bi potapljače in lahke ladje pomagale pri napadu.

Uspeh metanja bomb ni bil popoln, ker se je napad izvršil z veliko silo in hitrico, ampak izgube med brambovci bi bile strašne.

Tudi topničarji pri topovih proti letalom so imeli priliko, da pokažejo svoje zmoglosti. Letala so vlačila za sabo tarče. In sicer najprvo 6000 in kasneje 1000 čevljev visoko. Niti en šrapnel ni zadel napadalcev. Ko so izpuščali kviško balončke, so imeli topničarji s strelnim orožjem manjšega kalibra več sreče.

Ljudstvo zdaj pravi, čemu naj se grade trdnjave in velike oklopnjače, ako jih letala lahko po kratkem in hudem boju uničijo. Trdnjave in oklopnjače stanejo milijone dolarjev in napadalc iz zraka jih lahko razstrelja kot navadne hiše in navadne ladje.

Dva prohibicijska agenta umor- jena.

Lake Charles, La. — Zvezna prohibicijska agenta L. G. Collins in S. E. Duhon sta bila umorjena v soboto ponoči, ko sta stakala za prepovedano pijačo v okolici. Njuni trupla sta bili najdeni vsi preuklanjeni od krogel na nekem starem pokopališču v bližini.

STAVKAJOČI RUDARJI V KANADI NEOMANLJIVI

12.000 delavcev je v boju za večjo mezdno. Delo v jamah popolnoma počiva.

Sydney, N. S., 9. marca. — Ni ti eno kolo se ne obrača na površju in ne pod zemljo v okoliših Cape Breton, kjer je 12.000 rudarjev zastavkalo v soboto zjutraj. Vsi delavci do zadnjega so se odzvali pozivu odbora distrikta št. 26 U. M. W. A., ki je odredil stavko. Večno odganjanje pogajanj za novo mezdno pogodbo s strani družbe British Empire Steel Corporation je izzvalo krizo. Rudarji zahtevajo povišanje mezde.

Odlok družbe, da se unijskim rudarjem ustavi vsa kredit v kompanijskih prodajalnicah, je še bolj razkačil rudarje.

Kam gre denar de- lavske gospodinjne

NIKAMOR DRUGAM, KOT PRIVATNIM INTERESOM.

Delavnemu ljudstvu pa ostanejo prazni žepi.

Chicago, Ill. — Delavec dostikrat vpraša svojo ženo sredi tedna, ko je bil potrošen zadnji cent od zadnje mezde, kam je vendar dala denar. Kadar delavčeva družina je za zajetek ali večerjo zmletli oves, ki prihaja v trgovino pod znamko "Quaker Oats", tedaj prispeva k profitom korporacije, ki je v letu 1924 naprila \$5,288,923 čistega dobička. Delničarji so prejeli 37 odstotkov profita od denarja, ki so ga vložili. Kapital znaša \$11,250,000. Od tega kapitala se je nabralo \$5,500,000 iz delniških dividend. Iz tega sledi, da so lastniki delnic prejeli za vloženi denar skoraj sto odstotkov profita.

Postum Cereal kompanija tu- di je na denarju, ki ga delavska gospodinja izda za prehranitev družine, ako kupi živila, ki pri- hajajo pod znamko "Grape Nuts", "Post's Bran Flakes" v trgovino. Profit v letu 1924 je znašal \$4,574,194. Delničarji so prejeli 94 odstotkov dobička od svoje vloženega denarja. Ako se primerja množina, ki jo je prodala kompanija v letu 1923 z množino, ki je bila prodana v letu 1924, tedaj se vidi, da je prodaja narasla le za devet odstot- kov, profit se je pa pomnožil za dva in štirideset odstotkov. Ra- zume se, da je kompanija napra- vila ta profit na račun delavcev in konzumentov.

Koliko delavcev je pripomoglo k \$10,000,000 tributa, ki ga je prejela Gillette Safety Razor kompanija s prodajo samobri- tev, se lahko samo ugiba, ako se ve, da je v treh letih prodala dvajset milijonov britev in 1- 063,780,228 klin. Delničarji so prejeli okrog 27½ odstotkov profita od nominalne vrednosti kapitala. Kdor zasleduje razne račune in jih pazno preštudira, se prepriča, da je oseba, ki je imela v letu 1924 devet tisoč do- larjev vloženega kapitala, preje- la štiri tisoč dolarjev dobička, ali devet in štirideset odstotkov.

Konzumentje in slabo plačani delavci so pomnožili vrednost originalne glavnice za 550 odstot- kov v sedem letih, poleg so pla- čali lastnikom dividend v goto- vini za \$1,075 na vsakih tisoč vloženih dolarjev.

Poznana je tudi pijača, ki se toči pod imenom "Coca-Cola". Družba, ki jo izdeluje, je napra- vila v prejšnjem letu \$5,700,993 profita. To je 33 odstotkov vred- nosti od glavnice. Delničarji so prejeli več kot 41 odstotkov profita.

Kajne to so tipične korporaci- je, ki množe svoj dobiček s pro- dukcijsko na debelo, dasiravno iz- dajo milijone dolarjev za oglašnje. Takih korporacij je seveda več.

Ta majhna primera pokazuje, kam gre delavčev zaslužek.

ŽENEVSKI RA- ZOROŽITVENI PAKT POKOPAN

Anglija, ki gleda za svojo lastno varnost, je vrgla protokol v koš. Coolidge ima zdaj odprto pot, da lahko skliče novo razorožitveno konferenco.

MALA ENTENTA SE KRČEVI- TO UPIRA NOVEMU PAK- TU, KI UKLJUČUJE NEMČIJO.

Ženeva, 9. marca. — Arbitračni in razorožitveni protokol lige narodov, ki je bil sprejet v Ženevi v zadnjem septembru, bo jutri formalno pokopan. O tem zdaj ni dvoma. Austen Chamberlain, angleški zunanji minister, je večerj izjavil v Parizu v konferenci s Herriotom, da Anglija mora najprej gledati za svojo varnost in radi tega je ženevski protokol, katerega so zavrgli njeni dominiji, brez pomena za Veliko Britanijo. Herriot je priznal, da protokol ni vreden nič, če ga ne sprejme Anglija.

Chamberlain je ves dan večerj pritiskal na Herriota, da je najbolje za zaveznike, če osvoje angleško-nemški garancijski pakt, na temelju katerega se Anglija, Francija, Italija, Belgija in Nemčija zavežejo, da garantirajo mir v Evropi. Nemčija garantira nevtralnost svoje meje na zapadu, zahteva pa, da se nekoliko izpremeni njena meja na vzhodu.

Proti temu paktu so dvignile oster protest Poljska in dežele male entente. Zastopniki Poljske, Čehoslovakije, Jugoslavije in Rumunije pravijo, da se ne smejo mirovne pogodbe niti za las izpremeniti.

Washington, D. C., 9. marca. Administrativni in senatni krogi, ki priporočajo novo medna- rodno konferenco o vprašanju razoroženja, so zelo zadovoljni s poročili, ki prihajajo iz Evrope.

Ženevski razorožitveni protokol, ki je delo bivšega angleškega la- boritskega premijerja MacDon- alda, ima biti pokopan ta te- den v Ženevi, kjer se je rodil.

Anglija in Francija sta se spo- razumeli, da s tem protokolom ne bo nič. Načrt rahle alijance, katero priporoča Anglija v spo- razumu z Nemčijo kot nadome- stitev za protokol, najbrž provo- cira nove prepire; četudi bo spre- jet v kaki kompromisni formi, ne bo jamčil pravega mira.

S tem bo predsedniku Coolidge odprta pot, da iniciatira novo razorožitveno konferenco kakor je že sugestiral v raznih svojih izjavah. Velika Britanija, ki pod torijsko vlado vedno bolj osvaja ameriško stališče izolacije, se vsekakor prva odzove in konti- nentalni zavezniki bodo morali slediti iz gospodarskih in finan- čnih ozirov.

Sovjeti znižali dav- ke ruskim kmetom

Sovjetski centralni izvrševalni odbor je znižal davke za 40 odstotkov.

Tiflis, Georgia, 8. marca. — Sovjetski centralni izvrševalni odbor, ki tu zbora, je na pri- poročilo sveta ljudskih komisar- jev sklenil, da se znižajo davki ruskim kmetom za 40 odstotkov.

Na podlagi tega sklepa se zniža- jo davki s 470,000,000 na 300- 000,000 rubljev v letu.

Knez Lvov, prvi premijer ruske provizorične vlade, umrl.

Pariz, 9. marca. — Knez Jurij Jevgenijevič Lvov, prvi ministrski predsednik ruske provizorične vlade po padcu carja v marcu 1917, je v soboto umrl v Parizu. Pred enim mesecem se je vrnil iz Amerike, kjer je nabiral denar za ruske buržoazne emigreje v inozemstvu.

REPUBLIKANCI V NEMČIJI SO RAZBITI

Socialisti so postavili lastnega predsedniškega kandidata; dr. Marx morda umakne kandidaturo.

Berlin, 9. marca. — Koalicija republikanskih strank v Nemčiji je razbita. Socialistična stranka je postavila svojega lastnega kandidata za predsednika republike. Otto Braun je socialistični kandidat. Socialistični voditelji pravijo, da delavci ne bodo volili klerikalnega kandidata Marxa, pač pa bi volili komunistični kolikor se jih ne vzdrži volitev. Zato je potrebno, da imajo socialisti svojega kandidata, da se bodo lahko identificirali socialistični glasovi.

Akcija socialistov je naredila zmešnjavo med demokrati in klerikalci, ki so upali na skupnega kandidata vseh republikanskih strank. V okolnostih, kakršne so zdaj, najbrž ne bo hotel dr. Marx kandidirati.

Pocepnanost v republikanskem taboru je okorajšala monarhiste, ki zdaj delujejo z vsemi silami za koalicijo deance. Monarhisti bi radi pridobili klerikalce na svojo stran. Obljubujejo jim, da bodo kandidirali klerikalca Stegerwolda, ki je prej monarhist kot kaj drugega, če se katoliški centum pridruži njihovi koaliciji. Odbor klerikalne stranke odloči najbrž v sredo, kam se obrne centum, na desno ali levo. Glavno glasilo socialistične stranke "Vorwaerts" je danes pod naslovom "Rešimo republiko" naslovil goreč apel na vse republikance, naj volijo Brauna.

Odbor starešin v parlamentu je v soboto imenoval dr. Walterja Simonsa, predsednika vrhovne sodišča v Leipzigu, začasnim predsednikom, dokler ni iz- voljen stalni predsednik. S tem korakom je odbor oprostil kan- cellarja Lutherja predsedniških dolžnosti.

Tri velike slavke v Evropi

V Nemčiji se razvija splošna stavka na železnih; generalni štrajk železničarjev na Grškem; stavka kovinarjev v Italiji.

Berlin, 9. marca. — Stavka že- lezničarjev v Nemčiji se razširja. Danes počiva delo na vseh tovarnih postajah v Berlinu in železniški promet je vzel omeje- n Socialistični "Vorwaerts" piše, da je generalna stavka ne- izogibna. Včeraj je zastavkalo nadaljnih 11,000 delavcev v Sak- soniji. Stavkarji so imeli tajne seje in javne demonstracije v Dresdenu in drugih saških mestih.

Na shodih železničarjev, ki so se vršili včeraj v Berlinu, je bilo zliati splošno zahtevo, da izvr- šni odbor takoj razglasi generalni štrajk. Odbor pa se še vedno pogaja z direktorji železnice in nadi, da delavci dobe zahtevanih 10 odstotkov meznega poviška brez velike bitke.

Atene, Grčija, 9. marca. — Ze- lezničarji so se naveličali čakati na odgovor vlade, ki je molčala na njihovo zahtevo za povišanje plače, in so včeraj v splošnem za- stavkali.

Brescia, Italija, 9. marca. — 7600 kovinarskih delavcev je za- stavkalo v tem mestu, ko so jim delodajalci odrekli povišanje mezde.

Španija išče vojake v Ameriki.

Madrid, 9. marca. — Španski konzuli v New Yorku, Havani, Santiagu, Galvestonu, Santo Domingu, Guatemali in v Manili so dobili navodila, da naj iščejo med španskimi izseljenci prstovoljce za vojaško službo v Maroku.

150 ribičev utonilo v Rusiji.

Jekaterinoslav, Rusija, 9. marca. — 160 ribičev in 60 konj je utonilo v jezeru Azov, ko se je udri led pod sanmi, na katerih so se ribiči peljali na ribolov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inlovozemstvo \$3.00.

Naslov na vas, kar ima sliko v listu:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Marec 31-1925) poleg našega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Posreduje jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

OPORTUNISTIČNA TAKTIKA TEPE ŽELEZNIŠKE DELAVCE.

Voditelji organizacij železniških delavcev so oportunisti. Pa tudi večina članstva je oportunistična, ker drugače bi se ne strinjala s svojim vodstvom in bi že zdavnej izvolilo drugo vodstvo.

Ako preresetamo delo voditeljev zadnjih let na političnem polju, se prepričamo, da so bili svoječasno za Wilsona. Kasneje so bili za Hardinga. Navduševali se celo za Esh-Cumminsov transportni zakon nekaj časa. Imeli so v svojem programu nacionalizacije ameriških železnic, dokler je živel inženir Plumb, ki je izdelal načrt na nacionaliziranje ameriških železnic. Obrnili so se proti Hardingu in Esh-Cumminsovemu zakonu, ko so opazili, da jih ne varuje. Prišla je stavka delavcev v železniških delavnicah, ki je končala zanje s porazom. Proti njim je nastopila zvezna moč in stavka je bila izgubljena.

Iz teh dogodkov bi se bili voditelji železniških delavcev marsikaj naučili. Ali so se?

Prvi dogodki so govorili, da so črpali nov nauk iz dogodkov, toda kasnejši so pokazali, da so ostali zvesti koji oportunistični taktiki.

Prešli so sicer v opozicijo proti republikanski in demokratski stranki in zagovarjali tretjo stranko. Bili so takorekoč najboljši agitatorji zanje in napovedovali politični bankrot obema starima strankama.

Koliko časa? Da so bile predsedniške volitve končane!

Ko so se prepričali, da je LaFollette prejel samo pet milijonov glasov, dasiravno jih noben pameten človek ni pričakoval več, ki se zaveda, kako težko je širšim ljudskim masam tako predočiti resnico, da jo razumejo, so zopet zapustili LaFollettea in tretjo stranko, ki naj bi jo tvorili industrijski delavci in farmarji.

Zadnjikrat so zatajili LaFollettea in tretjo stranko na zborovanju v mesecu februarju, ki se je vršilo v Chicagu. Mislili so pač, da s tako oportunistično taktiko potolažijo staro gardo v republikanski stranki in burbonce v demokratski stranki. Oportunistična taktika jim je prinesla to, kar je bilo pričakovati. Poraz!

Howell-Barkleyjeva predloga ni bila sprejeta v zadnjem kongresnem zasedanju in nima izgleda, da bo sprejeta v prihodnjih dveh letih. Koncem zasedanja je pa še najvišjo zvezno sodišče podalo dva odloka, ki nista naklonjena organiziranim železniškim delavcem, pa se naj, kolmačita na vse načine.

Ako se rezumirajo pridobitve železniških delavcev zadnjih let, tedaj niso enake ničli, ampak lahko se reče, da se železniški delavci nahajajo v slabšem položaju. Torej so pod ničlo! Tak je uspeh oportunistične taktike.

Stara garda in burbonci so se naučili, da se železničarjev ni treba bati, dokler se bodo oklepali oportunizma.

Prav zanesljivo bi voditelji starih strank dobili o železničarjih drugo sodbo, ako bi videli, da so se obrnili proč od oportunizma, se organizirali v politični stranki z jasnim razrednozavednim programom in določnim ciljem. Res je, da bi železničarji v prvih letih mogoče ravno toliko dosegli, kot z oportunistično taktiko. Kljub temu bi pa bila ustanovljena podlaga za močno organizacijo ameriškega delavnega ljudstva, ki bi rastla ne le na ugledu, ampak ki bi prinašala vedno več uspehov delavnemu ljudstvu in prisilila konzervativne in torjske elemente v obeh starih strankah se združiti v eni stranki. Obe stari stranki bi ne mogli dolgo časa ostati na političnem bojišču, ker bi jih samoohrana prisilila v združitev.

Za poduk delavnega ljudstva bi bila taka združitev velikega pomena. Delavno ljudstvo bi lahko videlo in spoznalo, da so se združili elementi, ki so nasprotni njegovim interesom. Zavajanje ljudstva z dvema strankama bi ponehalo. Tudi politično slepi in gluhi delavci in farmarji bi morali videti in slišati, da je na braniku njih interesov le stranka, ki sestoji iz industrijskih delavcev in farmarjem, njim nasproti so pa privatni interesi in privilegiji in njih zagovorniki in podporniki.

Oportunistična taktika, ki jo uganjajo voditelji organizacij železniških delavcev in večina članstva teh organizacij, ni škodljiva le železničarjem, ampak škoduje vsemu delavnemu ljudstvu.

SLIKE IZ NASELBIN

Farrell, Pa. — Leta 1914 je pričela želja, da bi si postavili tukajšnji Slovenci svoj lastni dom. Želja je bila le pri besedah, končno se je pa za stvar zavzelo društvo sv. Barbare, ki je šlo 13 članov. Sklenili smo, da kupimo na Beechwood ave. neko hišo s lotom, ki je bila ravno takrat na javni dražbi. Sklenjeno in storjeno. Prostor je bil kupljen, ali sedaj je prišel križev pot. Treba je bilo denarja za popravila. Končno smo dali vašk nekaj iz tepe, da pokrijemo dolg, popravila vzamemo pa sami v roke. Trdno smo se poprijeli dela, začeli smo dvigati zemljo za klet in druga razna opravila, mislilo je par mesecev, delo je bilo dogotovljeno, društvene seje so se pričele v novem poslopju. V malem času se nam je dom tako prijel, da smo vse svoje preostle ure preživeli v malem našem klubu. Seveda moramo računati, da takrat nas je bilo število Slovencev malo, za to je bilo nemislno misliti na kako večje poslopje.

Zadovoljni smo bili, da bomo lahko obdržali seje in druge stvari v svojem domu, da se rešimo tistih etnosti, ko je bilo treba obdržati seje po privatnih hišah. Sedaj se je ujezilo ta, sedaj oni, tar marškrat se šč ni vedelo, kje bo seja. Tako je 13 članov kupilo sedanji dom ter ga uredilo za društvene zadeve.

Leta 1916 se je Slovenski delavski dom inkorporiral po državni postavi Penna. Prišla je živahna agitacija za boljši in večji dom, pa nam je vojna prekržala račune, ker so vse stvari v cenah tako poskočile, da je bilo nemogoče storiti nadaljnje korake; nakopali bi prevelik dolg na rame pečnice rojakov. Napravilo se je še par sob poleg dvorane, s tem je bilo začeto dograjanje poslopja doma.

Leta 1917 članstvo doma si je vmislilo, da ustanovi svojo gostbo, ki se je res ustanovila ter živela okoli 4 leta. Pa je zaspala, kot po večini zaspi več dobrih stvari. Dom je šel v roke lepo voato za pihala, marsikateri se je naučil, potem pa pustil. Pihala so last doma, kateri ima shranjeno še danes ter čaka, kdaj se bo zopet oživila, čuje se da kmalu, kar želimo vsi.

Naša nasebina je začela rasti leta 1918. Društva so začela v članstvu tekmovali in kmalu je bila dvorana premala, da bi odgovarjala razmeram in duhu časa. Sklenjeno je bilo, da začne agitacija za nove delnice ter se iste začno prodajati med rojake. Leta 1918, so bile delavske razmere povoljnej, ker smo delali a polno paro, za to je bilo delo za dvorano jako lahko. Delnice so bile v par mesecih podpisane do gotove voate, dom je imel svoj klub, kjer se je nabrala tudi precejšnja voata za zidavo nove dvorane. Za vsakim vročim solncem pride dež, tako je tudi z delom po Ameriki. Enkrat je treba gati za žive in mrtve, pozneje dajo počitnice ter izolirajo tvoje žepce. Tako je vpeljan sistem, ker nima delavstvo nobene moči in organizacije. Tudi nas je začel biti bič brezposelnosti. V krizi v draginji ni bilo veselja za skupno delo, ko je vsak mislil na sebe.

Veliki jeklarski štrajk je naš leta 1919 popolnoma ustavil, da bi izvršili svoje delo. Tukaj je bila bitka med delavstvom in državno milico, bili so nam vsi javni prostori zaprti, rojaki so prišli na črno listo pri družbi. Veliko njih ni moglo dobiti nazaj dela, rojaki so se začeli seliti iz nasebine, mnogi so prodali svoje domove ter so šli za kruhom, drugi pa v domovino. S tem je bilo zaključeno, da se z delom doma počaka, ker se bo videlo, kaj bo dala prihodnost. Prigorov pravi, da je čas najboljši za zdravlje, ki začeli vse rano.

Začetek leta 1920 je zadel večje rano. Rojaki so začeli zahtevati denar nazaj, ki je bil vplačan na delnice. Ustaviti se je bilo nemogoče, ker stavka je zadajala skelečo rano delavcem širom unije. S tem se je zaključilo, da se preneha z vsakim delom za novi dom, dokler se ne izboljša naš položaj.

Meseca marca lani se je zopet selilo članstvo na javen shod, ki je bil dobro oblihan, ter je zaključilo, da se mora na vsak način izdelati novi dom, ker stari ne odgovarja več našim razmeram. Sklenjeno je bilo, da se zveža kapital za dom nad \$10,000

ter se voata zapiše med rojaki v Farrellu, Sharonu in Wheelandu. Res se je želja izpolnila. Začetno delo je takoj pokazalo, da se bo vsa stvar izvršila brez velike zapreke. Dne 1. marca 1922 je bila podpisana voata \$11,000, ki bo brez malega kmalu plačana. Ker ni v nasebini bilo zadosti Slovencev, smo se obrnili v bližnje nasebine v Ohiju, Warren, Girard, Bessemer in New Castle, Pa. Dne 5. aprila bo javen shod vseh tistih, ki so podpisali, da hočejo delati za dom, ker bodo š enkrat glasovali z da ali ne, naka se bo tukaj pričelo delo, da se izpolni vroča želja.

Ali je slovenski delavski dom potreben v naši nasebini? Jas mislim, da je, ker sedanja dvorana je odgovarjala za časa leta 1914, danes pa ne več. Ko smo pred 11 leti prišli na kako prireditve, bilo je vse preveliko, ker nas je komaj prišlo do 20. Danes je drugače ako pogledamo tiste, ki so jih pred 10 leti puščali doma: danes so fantje in dekleta, ki pridejo v velikem številu, tako da je dvorana trikrat premala.

Najlepša dota vašim otrokom je vaš materni jezik, katerega bi mogla vsaka mati vcepiti v srce svojim otrokom. Očetje, vaši sinovi in hčere so zrastle, oni gredo na prireditve tujcev, vi sami jih čujete, ko pripovedujejo, kako jim lepo potraje, ko gredo med druge narode v tuje dvorane oni povedo, kako je vse lepo in moderno urejeno za ples in druge zabave, v naši "hali" smo pa natlačeni kakor žveplenke v škafu. Marsikateri pravi, da bi imeli malo lepšo dvorano, bi tudi svoje prijatelje povabili. Marsikateri oče je silil pritožbo od svojih otrok. Tukaj rojeni otroci naše krvi gledajo z drugimi očmi življenje, kot pa mi, ki smo prišli čez morje. Mi smo zadovoljni, pravimo, dobro je za nas, da smo le pod streho; ali to ni prav, dajmo mladini, kar sahteva od nas. Ako bodo imeli lepše prilike med svojimi rojaki, bodo ostajali z nami. Pogledajte rojake na kaki veselici deklet, fantov, sam mladi cvet našega naroda! Ali ni lepo? Samo eno, kar vsaki zahteva, je večja dvorana. To je klic vaših otrok. Videli sem na seji 1. marca lepo število mladine, ki se je udeležila seje. Skočili so v debato. Kje so pa se ostali očetje in matere, otroci morajo k skupnemu slovenskemu javnemu delu. S tem se bodo učili avtor jezik, da ga ne pozabijo.

Otroci inozemcev so dostikrat slabši od pravih Amerikancev. Oni najbolj prezirajo tujce, poleg teh pa še svoje lastne rojake. Za to je treba paziti na otroke, da z nami posejajo naše domače prireditve, da vidijo šege svojega naroda, in bodo ljubili svoj narod. Ne bo se treba eramovati materij svojih otrok, ponosna bo in brez skrbi za svoje dete. Torej na delo, naj postanemo naše želje mесо in kri.

Delavski dom z gospodarskega stališča. Denar, ki bo vložen v stavbo, ne bo izgubljen. Kakor hitro bo dom izročen svojem prometu, bo ves profit namenjen izplačati osebe, katere bodo najbolj potrebne, ali da potujejo v domovino. Seveda vse na enkrat ne bo mogoče, pač pa prvi najbolj potrebni. Vsak bo dobil do zadnjega centa nazaj. Samo treba bo skupnega dela. Kakor hitro bo eden izplačan, se bo takoj gledalo, da se da delnica drugemu, ker v prvi vrsti bodo imeli priložnost, da bodo vsi delničarji tudi ostali, ki pridejo za nami, ker se bo gledalo, da dom ne bo nikdar padel pod število članov, ampak da ima vedno več moči. S tem se lahko reče, da dom ne bo nikdar v privatnih rokah, pač pa last vseh rojakov, živeti tu in v okolici. Vsak oče ali mati bo lahko daroval delnico svojemu otroku kot doto.

Tudi za napredek in izobrazbo bo dom preskrbel. Imamo moči, da se bo lahko gojila dramatika v slovenskem in angleškem jeziku; preakrbljeno bo za čitalnico, samo dobre liste, da jih bodo čitali lahko tudi v angleškem jeziku. Gojila se bo telovadba itd., torej v domu bo vse potrebno za duševno in telesno razvedrilo. Na delo!

Rojaki, stopimo na skupno delo ter dajmo po svoji moči, da se uresniči cilj, za kar se dela že toliko časa. Ako smo pred 10 leti 13 članov zmogli toliko, da smo sedaj v svojem lastnem domu, tako sedaj, ko je nas lepo število Slovencev, 30 družin in nekaj peščarjev. Treba je malo dobre volje in truda, pa bo šlo;

ne pozabite, da je to v največjo korist za naš narod v tujini.

Ne poslušajte tistih, ki še sedaj jokajo, da bodo izgubili. V Farrellu se še ni izgubilo nič, vašk je dobil nazaj vsakokrat. Danes je naš glas, vsi na skupno delo! Ne vpraša se, kaj si, h kateri stranki pripadaš; naš glas je danes: Vsi za enega, eden za vse! — Predsednik doma.

Detroit, Mich. — Mislim, da je ni večje slovenske nasebine v Ameriki, ki bi ne imela opraviti z vprašanjem narodnega doma. Nekatere nasebine so to vprašanje rešile, ko so postavile dom, ki slovenski publiki služi za napredek na društvenem in političnem polju.

Tudi v Detroitu se zadnje čase bavimo s tem vprašanjem, kar pa ni več samo vprašanje, nego je veliko zanimanje za stvar. Kdor se je udeležil zadnje masškaradne veselice 21. febr., ki jo je priredilo dr. S. N. dom, mi bo lahko potrdil, da tako navdušenega razpoloženja je bilo še malo opaziti pri slovenskih prireditvah.

Lep prizor so nudile maske, katerih je bilo veliko število. Od početka so pričele prihajati vsakovratne, grde, lepe in pomembne, toda večje pomenljivosti ni bilo, dokler ni odrasla grupa mask prikorakala v dvorano ter s seboj na koleših pripeljala vzorec našega bodočega S. N. doma. "Dom" je bil tako močnistrako narejen, da se je alisala med občinstvom velika pohvala. Jako mi je žal, da nimam pri rokah, ko pišem te vrstice, onega pomenljivega napisu, ki ga je imel "dom" za streho. Ko smo si komaj dobro ogledali to prvo lepo obličeno grupo mask v narodnih nošah, smo že zapazili drugo skupino, ki je obstajala iz šestih malih fantov, v starosti okoli desetih let. Ta grupa je kazala ganljiv prizor. Mladina je prišla v dvorano opeko na zidarski nošnici, ki je bila lepo okrašena. Na sredini je bila lepo zložena opeka z napisom: "Živijo S. N. dom." Bili so še drugi manjši napis, toda žal jih veselo zaposlenosti na zabavi nisem mogel ogledati. Najlepši pogled pa je pri celi stvari dala mala slovenska zastava, ki je stala v sredi zložene opeke.

Ko smo maskam dali nagrado, je ta zadnja grupa dobila prvo nagrado. Drugo nagrado je dobila odrasla grupa, katero sem od začetka omenil. Ko smo dali mladi grupi mask nagrado, smo takoj zahtevali, da si vzamejo maske z obrazov in tako smo imeli mlade junake pred sabo. Bili so sledeči: Henry Božich, John Vihtelič, Henry Tishler, John Senkar, Leon Senkar in Adolf Urbas. Nekateri so se povpraševali, kako je bilo mogoče in kdo je te mlade fante tako lepo organiziral. Ko sem izvedel, da je to delo mrs. Frances Božich, se nisem nič čudil njeni požrtvovalnosti. Ako bi se vse slovenske žene v Detroitu toliko žrtvovale za S. N. dom, kot se omenjena rojakinja, bi ne šele govorili, kje bomo zemljo kupili za dom, nego bi že plesali v njem. Tudi mias Frances Božich ni med zadnjimi. Velika zahvala ge tudi mrs. Vihtelič, mrs. Senkar in mias Elizabeth Komppus. Zadnja je precej pripomogla društveni blaginji s tem, da je fantom prerokovala srečo. Zeleni je, da bi se še oglasila na naših prireditvah, kajti gre ji precej od rok. Zahvaliti bi se moral še mnogim rojakom za požrtvovalnost, da je priredila tako lepo uspeš. Čisti preostanek veselice znaša okoli \$320.00.

Slovensko občinstvo v Detroitu je z veliko udeležbo odbornikom, kakor delničarjem dalo izraz, da je z nami. Apoliram, da vsi tisti, ki se niste kupili delnice S. N. doma, to storite čim prej mogoče. Naprej za S. N. dom v Detroitu! — Josef Kotar, preda.

LETALI STA UDARILI SKUPAJ VISOKO V ZRAKU.

Letalci so se pustili na tla s padalci.

San Antonio, Tex. — Armada letalca C. D. McAllister in Charles A. Lindberg sta udarila skupaj, ko sta se nahajala pet tisoč čevljev od tal. Takoj po nareči sta skočila s padavnicami iz letal. Padla sta še nekaj sto čevljev, preden sta potegnili za vrvice, ki je odprla padavnic. Dvoleta sta nepoškodovana na tla. Letali sta pa zgoreli in treščili na tla.

Vošči iz Jugoslavije

Nazarenske in adventistične organizacije prepovedane v naši državi. — Ministrstvo za vere je naročilo policijskim oblastim, da prepovedo delovanje vseh nazarenskih in adventističnih organizacij. Njihove institucije se morajo razpuščati, agitatorji in propovedniki pa aretirati in izročiti sodišču. Število pristašev raznih verskih sekt, posebno nazarenov in adventistov, se je zadnja leta zelo povečalo. Njihovo število je zlasti v Vojvodini že zelo veliko. Cele vaši pripadajo tamkaj tema dvema sektoma. A tudi že v Srbijo prodirajo nazarenci in adventisti. V okolici Obrenovca jih je precej, v Arandjelovcu pa imajo celo svojo cerkev. V Beogradu so pristaši nazarenske in adventistične sekte večinoma priseljenci iz Srema in Vojvodine. Računa se, da jih je skupno okoli 150,000 v naši državi. Poleg teh dveh sekt obstoja še verska sekta metodistov, ki je pod angleškim protektoratom in dobavlja ljudem obleko in obutev s čemer si pridobiva pristaše. Metodistov je največ v okolici Strumice.

"Slovenski gospodar", klerikalni tednik v Mariboru, ki ga je policija pred volitvami ustavila, je zopet izšel pod uredništvom Januša Golca.

Iz Trbovelj. — Na zunanjem obratu "Neža" se je že zopet ponorečil en delavec, ki so ga morali takoj odpeljati v rudarsko bolnico.

Izseljevanje v novembru 1924.

V mesecu novembru se je izselilo iz vse države 1614 oseb; od tega je bilo 1158 moških in 456 žensk.

Kakor je bilo že v zadnjem poročilu nagnano, se izseljevanje iz države, odkar je bil sprejet imigracijski zakon Združenih držav od leta 1924, ni znižalo, ampak se je pomnožilo.

Meseca novembra 1924 se je izselilo 261 moških več, 126 žensk manj, skupaj 147 oseb več, kakor v novembru 1923.

V 11 mesecih, od 1. januarja do 30. novembra 1924 se je izselilo 8,168 moških in 5,596 žensk več, kakor v enakih dobita 1923. Z drugimi besedami, izseljevanje se je več kakor podvojilo.

Te velike razlike ni pripisati kakšni novi in močnejši tendenci izseljevanja. Tudi prej se je vlagalo mnogo več prostora za dobljenje izselitve, kot se jih je moglo, zlasti z ozirom na zakon o omejitvi doseljevanja v Združene države, odobrili. Zakon od leta 1924 je očitno imel to posledico, da je mnogo tistih, ki so čakali, da pridejo na vrsto za odpotovanje v Združene države, definitivno opustilo to upanje, pa so se obrnili za drugimi cilji.

Po poklicu je bilo v novembru 1924 kvalificiranih delavcev 94, nekvalificiranih 187, poljedelcev 823, pripadnikov svobodnih poklicev 26, nepridelujočih članov družin 369.

Po starosti je bilo čez 50 let 87, od 31 do 50 let 463, od 18 do 30 let 546, izpod 18 let 407 izseljencev.

Po narodnosti je bilo Srbov, Hrvatov in Slovencev 850, drugih Slovanov 18, Nemcev 426, Madžarov 205, drugih narodnosti 4.

Po deželah vseljevanja je dobila v novembru Argentina največje število naših izseljencev s 485; potem sledi Brazilija s 392, in Avstralija 289. Združene države stoji na četrtem mestu s 163. Potem sledi Uruguay s 123. Kanada je imela tega meseca le 25, Chile 15 in druge ameriške dežele 13 naših izseljencev.

Od 1. januarja do 30. novembra 1924 je bila razporedba sledeča: Na prvem mestu stoji Brazilija s 6662; potem sledi Argentina s 3469, pa Združene države s 1949; dalje Kanada s 1914, Avstralija 1263, Chile 163, Uruguay 123, ostale ameriške dežele 269, Nova Zelandija 83, in druge dežele sveta 9.

Leta 1923 v enaki dobi so stale Združene države na prvem mestu s 3189; potem Argentina 2229, Brazilija 762, Kanada 699, Avstralija 65, Nova Zelandija 4, druge dežele sveta 2.

Tujih državljanov je v novembru odpotovalo: Hrvatov 66, Čehoslovakov 13, Madžarov 8, Avstrijcev 4, Rusov 4, Poljakov 2, Italijanov 2, drugih 18; skupaj 111.

Vrnilo se je v novembru 306 izseljencev.

boljši izdelki ruske umetno
rokodelstev.

in radi tega podvržen skrajši kazni. Na temelju tega razglasi se bilo takoj ustreljenih 16 parjev.

Leningrad, 9. marca. —
dem jetnikov, ki so se uprli v
poru, je bilo v soboto ustrelje

Se-
za-
ih. Člani R. N. P. J. Pišite svoj
in pridobivate nove flage.

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1 mesto Srednje Amerike 1500 m | Kajilevna matrica B. N. P. J.

m | Knjizevna matice B. N. P. J.

ki izdelki na francoski razstavi.
Pariz, 9. marca. — Premijer Herriot je včeraj otvoril razstavo Lyonsu. Herriot, ki je ob strani zupan Lyonsa, je predstavljal veliki pojedini v razstavni dvorani in na njegovi desni strani je sedel sovjetski poslanik K. N. Sovjetska vlada ima na razstavi enega največjih paviljonov, v katerem so razstavljali najbolj izdelki ruske umetnosti in rokodelstev.

Ameriška zgodovina v marcu

II.

17. marca 1898. — Tega dne je prvi podmorski čoln ameriške vojne mornarice in sploh prvi izmed modernih podmornikov, izvršil svoj prvi potopni poskus v Staten Island Soundu ob vходу v newyorško luko; ime temu prvemu uspešnemu podmorskemu čolnu je bilo "Holland No. 9" po njegovem iznajditelju Johnu P. Hollandu iz Newarka, New Jersey.

18. marca 1837. — Rojstni dan Grovera Clevelanda, 24. predsednika Združenih držav. Rodil se je tega dne v Caldwellu, N. J., od koder se je njegova družina kasneje premestila v Clinton, N. Y. Leta 1855 je začel pravniško študijo in štiri leta kasneje je bil sprejet v seznam odvetnikov. L. 1881 je bil izvoljen za župana (mayor) mesta Buffalo kot kandidat demokratske stranke. Prihodnje leto je sprejel kandidaturu svoje stranke za gubernatorstvo države New York in je bil

izvoljen po ogromni večini. Tekom svoje vlade na čelu države New York je veliko prispeval k temu, da je bil sprejet zakon o organizaciji državnega uradništva (civil service). L. 1884 ga je demokratska stranka postavila za svojega kandidata za predsedništvo Združenih držav. Nekoliko dni je bil izid volitev v dvomu, ali končno je bil proglašen izvoljenim. Kot predsednik Združenih držav je pokazal veliko neodvisnosti s tem, da se je pogosto posluževal svoje pravice do "veto", t. j. neodobritve kongresnih sklepov. Bil je zagovornik svobodne trgovine (free trade), t. j. uvoza brez carin, in zlasti radi tega vprašanja je bil štiri leta kasneje ob ponovnih volitvah od "republikanskega" protikandidata Benjamina Harrisona poražen. Ali l. 1892 je bil zopet kandidiran, porazil Harrisona in je zopet postal predsednik Združenih držav po štiriletnem odmoru. Tekom njegove druge administracije je nastal resen razpor v demokratski stranki med skupino, ki je bila v prilog prostemu kovanju srebra in skupino, ki je zagovarjala

zlatu valuto (gold standard). Predsednik Cleveland je bil na čelu te druge skupine. Srebrnjaki demokratje so trdili, da je zlata podlaga valute kriva vsega gospodarskega zla, na katerem ljudstvo trpi, in zagovarjali so rabo srebra kot podlage valute v razmerju 16 k 1 (t. j. 16 enot srebra naj se potom zakona protigolde kot enakovrednih enoti zlata). Ta spor je tedaj veliko razburil duhove in je končal s tem, da je bil zlati standard definitivno sprejet; stvar je danes le zgodovinska pomena. Izmed vseh predsednikov Združenih držav je bil Cleveland eden izmed najmočnejših značajev. Držal se je trdno starih tradicionalnih načel svoje stranke, tako da se še danes rabi fraza "a Cleveland Democrat", da se označi demokrata starega kova.

23. marca 1775. — Tega dne je Patrick Henry držal svoj zgodovinski govor. Leta 1775 se je sestala druga revolucionarna konvencija države Virginija in Patrick Henry, ki je že slovel kot izvrsten govornik, je predložil resolucijo za oboroženje virginjske milice. Bolj konservativni člani

so nasprotovali tej resoluciji, češ, da ni še prišel čas za tak korak, na kar je Patrick Henry izustil oni sloviti govor o svobodi, ki ga vsak ameriški šolski otrok pozna na pamet, in ki se zaključuje z besedami: "Ali je življenje tako dragoceno in mir tako sladak, da ju kupimo za ceno verig in suženjstva? Bog ne daj. Ne vem, kako se bodo drugi ravnali, ali kar se mene tiče, dajte mi svobodo ali dajte mi smrt! (Give me liberty or give me death!)" Resolucija je bila sprejeta. Izvzemši Websterja, je Patrick Henry morda najslavnejši ameriški govornik.

25. marca 1634. — Naseljenje Marylanda. Cecil Calver, s plemiškim naslovom Lord Baltimore, je dobil od angleškega kralja Karla nekoliko ozemlja ob reki Potomac. Čim je dobil to darilo (grant), je njegov brat, Leonard Calvert, zbral 20 "gentlemanov dobre vrste" in 300 "delavskih mož" ter z njimi odplul v novo pokrajino, da ustanovi tam kolonijo. Novo kolonijo so krstili z imenom Maryland v čast Henrijetje Mariji, angleški kraljici. Kolonisti so dne 25. marca 1634 dospeli na rtič Point Comfort, Virginija, in dva dni kasneje so začeli graditi kraj ali mesto St. Henry's ob St. Mary's reki. Lord Baltimore in večina kolonistov so bili katoličani. L. 1642 je precejšnje število Puritancev, ki niso našli verske svobode v Virginiji, prišlo v Maryland in se naselili nedaleč od naselbine izvirnih kolonistov. Kmalu je prišlo do preprirov med obema skupinama in v zmedbi, ki je nastala, so Puritanci iztrgali vladno iz rok Lorda Baltimora in sprejeli zakon, s katerim se odvezujejo vse svobodščine rimskim katoličanom in članom angleške cerkve. Ali kmalu za tem je Lord Baltimore pridobil nazaj svoje pokrajine in poslal iz Angleške zakonik, obstoječi iz 16 postav. Najznamenitejša izmed teh je takozvani Toleration Act, ki je stopil v veljavo l. 1649. Ta zakon je določal, da je vsak kristjan svobodno častiti Boga na način, kot mu njegova vest velevala. S tem je bila kolonija Maryland prva kolonija, ki je uvedla versko strpnost.

Dne 27. marca 1513. — Odkritje Floride. — Španec Ponce de Leon je odplul iz otoka Portorico, da najde čudotvorni otok, kjer se nahaja bajne "studenec mladosti". Dne 27. marca 1513 je odkril novo pokrajino — Florido. Bila je onega dne Cvetna nedelja in ves kraj je bil v cvetju. Zato je Ponce de Leon pokrstil novo pokrajino z imenom "Pascua Florida". Florida v španščini pomenja "cvetni".

Dne 29. marca 1638. — Naseljenje Delaware. Delaware je bil izvirno švedska naselbina. Leta 1637 je Axel Oxenstierna, veliki minister kralja Gustava Adolfa, oživel stari načrt pokojnega kralja, da bi se ustanovila švedska zapadno indijska družba. Za to je poslal Petra Minuit v novi svet, da osvoji in naseli kako pokrajino ob ameriškem obrežju. Minuit je dne 29. marca 1632 pristal ob obrežju in si izbral za naselitev oni polotok, na katerem danes stoji mesto Wilmington.

Zgradil je fort, ki ga je nazval Christina v čast švedski kraljici-deklici, vso pokrajino pa je nazval Nova Scotia ali Novo Švedsko.

30. marca 1842. — Dr. Charles T. Jackson iz Bostona je tega dne prvič rabil eter kot anestetik (omotilno sredstvo pri operacijah.)

30. marca 1867. — Tega dne je bila podpisana pogodba med Združenimi državami in Rusijo, po kateri je poslednja Združenim državam odstopila Alasko za \$7,200,000 v zlatu. — F. L. I. S.

RAZNO

Lenin o samem sebi. Na vprašanja, ki so jih stavili kmečki delegatje Leninu o njegovi preteklosti, je on sledeče odgovorjal:

Rojstvo: 1870.
Zdravstveno stanje: Zdrav.

Kateri jeziki obvladate? Angleški, nemški, francoski, italijanski (slabo) ruski se samo po sebi razume.

Kateri ruske pokrajine poznate najbolje? Povoljje, kjer sem rojen in kjer sem živel do 17. leta.

Katerih vseruskih kongresov ste se udeležili? Vseh razen onega v juliju-avgustu 1917.

Ste bili v inozemstvu? Bil sem v celi vrsti zapadnoevropskih dežel v letih 1895, 1900 do 1905, 1908 do 1917.

Vojška izobrazba? Nobena. Izobrazba? L. 1891 sem dovršil juridično fakulteto petrograjске univerze.

Glavni posel do 1917: Pisatelj. S kakimi specialnimi znanostmi se pečate? Z nobenimi.

S čim se pečate po l. 1917? S strankinim, strokovnim, sovjetiskim in literarnim delom.

Kateri strokovni organizaciji pripadate? Strokovni zvezi žurnalistov.

Od kdaj ste član boljševiške stranke? Od l. 1891.

Ali ste kdaj pripadali kakim drugim strankam? Nobeni.

V katerem revolucionarnem gibanju ste bili? L. 1892-93 v Samari, 1894-95 v Petrogradu, 1895-97 v ječi, 1898-1900 v jenijski guberniji (Sibiriji), 1900-1905 v inozemstvu. To vedno kot član boljševiške stranke.

Koliko časa ste bili v ječi? 14 mesecev in nekaj dni.

Prisilno delo ali pregnanstvo? 3 leta prisilnega dela, 10 let v izgnanstvu.

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poiskajte in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalno železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

BULGARSKI ZELIŠČNI ČAJ.

Prežene prehlade.
Odpravi slabo prebavo.
Olajša revmatične bolečine.
Odstrani obilne neredne.
Zboljša kri.
Bulgarški zeliščni čaj je na prodaj vstopovod v lekarnah, 35c, 75c in \$1.25.

OPOMBA: Za 5 mesecev trajajočo družinsko škatlo vam pošljem za \$1.25. Naslovite mi tako: H. H. Von Schlick, 8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

ZENITVENA PONUDBA.

Samec, star 39 let, ki ima veselo do farmarije in se želi priženiti na kakšno farmo. Imam tri tisoč pet sto dolarjev gotovine. Nevesta naj bo dekle ali vdova do 40 let stara in ki lastuje farmo. Katera resno misli, naj piše na naslov: "Zenin Farmar", 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Člani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

SAMO 6 DNI PRE
s ogromnimi paradi na ulicah
FRANCE - 21. mar
PARIS - 28. mar
HAVRE-PARIŠKO PRISTANIŠE

Kabine tretjega razreda z umniki in tekočo vodo za 2.40 oseb. Francoska kuhinja in pi

French Line
19 STATE ST. NEW Y
ali lokalni agentje.

POZOR! — POZOR! — PO
Iščem solastnika "partne da mi pomaga z financam patentiranju novega model kar dobi lepe procenete. Z daljna pojasnila pišite na Frank Kroll, c. o. Cardiff, Alta, Utah.

NAROČNIKI POZ

Znamenje (Marc 31-1 pomeni, da vam je naroč potekla ta dan. Ponjo pravočasno, da vam ne ustavimo. Ako list prejmete, je mogoče v ljen, ker ni bil plačan. je vaš list plačan in g prejmete, je mogoče v ljen vsled napačnega n va, pišite nam dopisnic navedite stari in novi slov.

Naši zastopniki so vsi števni tajniki in drugi stopniki, pri katerih l plačate naročnino.

Naročnina za celo let \$5.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. plačajo pol leta \$1.90 in za celo \$3.80.

Za mesto Chicago in cero za leto \$6.50, pol \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za p ta \$4.00, za vse leto pa \$

Tednik stane za Ev \$1.70. Člani doplačajo s 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave
CHICAGO, ILL.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Dvornik je izginil. Car pa si je jezo — grizel ustnico: "Kaj neki hoče? Ni mogel priti po dne? Brez dvojbe kaj takega, o čemer bi se jutri tudi lahko govorilo! Teh laških vprašanj sem do grla siti!"

Obstal je pred deklico.

"Posli vam napravljajo jezo?" je vprašala boječe.

"Posli, prav praviš, posli!"

Dobra volja se je povrnila in čaroben smehljaj se mu je razlil po divnem obrazu.

"Nič ne de," je govoril sam pri sebi, "lep večer je pa le bil!"

Obrnil se je k dekletu: "Kličejo me! Za danes je čas potekel. In niti povedati nisem mogel, radi česa sem te klical k sebi. Kdaj prideš zopet? Jutri, ravno ta čas!"

"Če želite?"

"Dobro! Jutri, ravno ta čas! A moja skrb bode, da naju nihče ne bo motil. Z Bogom, Marija!"

Obklela je jopič in zavezala si je ruto okrog glave.

Ko je že odhajala, je zaklicala: "Čakaj!"

Stopil je v kot ter ji nekaj prinesel: pred strmečim njenim pogledom je razprostri dragoceno svilnato ruto, pretkano s srebrom in zlatom.

Dejal je mehko: "Tu imaš dar od mene!"

"Odgovorila je srečna: "Se nositi si je ne bodem upala, tako je lepa!"

"Nosil jo v moj spomin!"

"Če želite?"

Sam ji je odprl duri in toliko časa je zrl za njo, da je stopila iz predsobe na razsvetljeni hodnik. Na hodniku je Marička kakor omamljena obstala. Caraki poljub ji je še vedno gorel na ustnih, a v njeni duši je zacvetela ljubezen, prva ljubezen. Vzlic vsemu temu pa se je v njej vzbudila praktičnost: takoj je potipala ob krilec, če ima še pleteni mošnjček z rumenimi cekini. Zopet je mislila, kako bodo rumeni ti zlati dobrodošli doma in z lahko vestjo se bodo smeli rabiti, ker na njih ni tičal na greh, ne hudobija. Ko se je prepričala, da je mošnjček še v žepu, je spravila vrhu njega še drugi dar, svilnato rutico. Pa njene misli so se dalje predle. Brat je bolan, sedaj mu pokličejo zdravnika. In prav nikogar drugega nego mladega Cubra, ki je za otroke posebno dober. Tudi meso mu je hotela kuhati vsak dan, da ga mine zelenost z obraza, radi katere sta ona in mati imeli že toliko skrbi. Glavica ga bo ponehala boleti in h Kapusu ga tudi več ne pošljejo. Če bi bile kakke težave radi tega, ji bo sigurno pomagal general, če ga poprosi pomoči. Vse bo dobro! V tistem hipu se je obljubila na božjo pot na Dobrovo. Takoj prihodnjo nedeljo pojdejo. Tudi fantek bo moral z njimi.

Vsa obitelj se je morala Materi božji spodobno zahvaliti, ker le ona jim je pripomogla do teh dobrot! Zdaj bo fantek že tudi zdrav in z njimi pojde in malega kruhka in drugih sladčic mu nakupi, da bo komaj nosil culico! Ko se je ozirala, se ji je zdela, da je preustvarjena, da ima druge oči! Vse se ji je videlo drugače, zorno in solnato. Pričakovala je je nepopisna sreča, a pridobila jo je — brez greha!

Ravno tedaj je njej nasproti stopil na hodnik njen beli general. Ob njegovi strani pa je stopal plešast človek, ki je bil takorekoč obložen z zlatom. Bil je to cesar Franc, ki ga je car Aleksander vodil v notranje svoje stanovanje. Stela je v dobro znamenje, da ga je še enkrat videla ta večer!

Odšla je po stopnicah. Pod hodnikom na dvorišču je bilo skoraj tema. Obstala je, da bi pomislila, kam ji je iti. Tik stopnic na desno je bila zapuščena čumnata, kjer je škofov hišnik spravljal svojo šaro. Kaj sedaj ondi spravlja, ne vemo. Za časa kongresa pa so morali tudi ta prostor porabiti za spremstvo ruskega carja. Uporabili so pač vsako luknjo, ki so le mogli v njo postaviti posteljo. Tudi v omenjeni čumnati sta stanovala dva častnika carjeve telesne straže. Za silo so jo izpremenili v stanovanje in peš so postavili tja, ker bi drugače živ krst ne bil mogel prebiti v mrzli yotlini.

"Tu je izhod, dekle!" Tako je ogovoril Maričko nekdo, ki je ondi bržkone čakal nanjo. Rahlo jo je potisnil k odprtim vratom. V svoji zmedenosti je mislila, da stoji pred ravno istim izhodom, pri katerem je bila vstopila! Ni se torej branila pritiska. Ko pa je prestopila prag, ni imela pred sabo zidov šenkilavske cerkve, pač pa jo je obdajala popolna tema. Čutila je tudi, da so se vrata za njo zaprla. Predno se je svojega položaja čisto zavedela, jo je pograbil nekdo z močno roko. V prvem strahu je hotela zaklicati na pomoč, ali na usta se ji je položila dlan, da ni mogla dati glasu od sebe. Pač pa ji je pri tem zašel tuj prst med zobe in te zobe je stisnila v svoji grozi z vso močjo, da je kar čutila, kako se ji je po ustih razlila slanikasta tekočina. Brez dvojbe človeška kri! Ugriznec je grdo zatulil. Deklica je v svojem obupu grabila z roko po temi: naletela je na koderasto glavo in z nečloveško močjo je izruvala čop las, da se je tuljenje ponovilo. Čulo se je zamlotko preklinjanje. Potem je nekdo branečo se po glavi udaril ali jo na kak drug način omamil, da se je z njo lahko počenjala, kar se je hotelo. Polazijatske razmere so se za tisto noč naselile v ljubljanskem škofijakem dvorcu!

Car Aleksander Pavlovič je slabo spal tisto noč. Z avstrijskim cesarjem se je moral dolgo časa razgovarjati. Prišla je bila vest, da je v Piemontu zavrelo in da je Aleksandrija, stara trdnjava, v živahnem upor. Vse to je povzročevalo žive skrbi v kronanih glavah. Polnoči je že bilo odbilo, ko se je poslovil avstrijski vladar. Skoraj do jutra se je premetaval po svojem ležišču: mislil je na vulkan, na katerem so sedeli vsi tedanji suvereni, mislil je na revoluto v Piemontu, ali največkrat se je spominjal mlade deklice, s katero se je bil dobro bavaval.

Otrok narave! In gotovo mi bode sladila puste dni pustega ljubljanskega kongresa!"

Tedaj na greh že niti mislil več ni! Še predno se je mračilo, je hotel vstati.

"Danes zopet pride!"

Pozvonil je telesnemu svojemu strežaju, da bi ga prišel napraviti.

Ravno v istem času sta vstajala spodaj v čumnati tik stopnic dva častnika v cesarski telesni straži, mlada aristokrata, ki sta živela v veri, da je njima v Avstriji dovoljeno vse tisto, kar sta smela počenjati na ruskih svojih graščinah. Bila sta to naša znanca, s katerima smo se bili seznanili na razsvetljenem hodniku škofijakega dvorca.

"Ivan Arkadjevič," je izpregovoril prvi, ki je že napol opravljen lazil po sobi ter skupaj vlačil ostalo svojo obleko, "Ivan Arkadjevič, hudič naj me vzame, če mi ni nekaj tesno pri srcu! Neumna afera je to bila!"

"Tepec si, Maksim Porfirovič," je odgovoril drugi, ki je počasi lezel iz postelje, "kdo naju če izdaja?"

"Morda ženaka sama!"

"Ženska, ki se prodaja za denar! Več kot jih je, ljubše ji je. Veruj mi, Maksim Porfirovič, to je povsod tako: v Rusiji kakor v Avstriji!"

"Ne vem, Ivan Arkadjevič, ne vem! Vrag vedi, da me skrbi! Čemu se je potem tako branila?"

"Ljubček moj, tresla se je za svoj denar! Njega imperatorsko veličanstvo plačuje enake reči z zlatom!"

"Morda imaš prav, Ivan Arkadjevič. Ali branila se ni slabo in le satan ji je vodil roko v mojo proketo grivo!"

Vzel je ubito ogledalo v roko: "Zlodej, Ivan Arkadjevič, kar bela lisa se mi vidi na glavi! Tonzuro imenujejo katoliški popi kaj takega! Preskrbela me je a tonzura-ta ljubez-niva devica!"

Opasal si je sabljo ter se prisiljeno smejal. Odgovoril je Ivan Arkadjevič: "Kaj boš ti vzdihoval! Glej kako je to preklicano devče mene izdelalo!"

Umival se je ravno in v mrzli vodi si je hladil roko. Dvignil jo je ter pokazal tovarišu prst, na katerem se je videl sredi velike in rdeče otekline grd, črn odtisk.

"Ta peklena podlasica ima ostre zobe! In ravno v moj prst jih je zasadila! Se obleko a težavo spravilam nase, in kako naj opravljam svojo službo, to mi povej, Maksim Porfirovič!"

"Izgovori se," je del on, "da te je konj v hlevu pograbil za prst. Če me kdo vpraša, mu to potrdim!"

(Dalje prihodnja.)